

ยาสมุนไพรสำหรับลดไข้ 3 ตำรับ

โครงการส่งเสริมการใช้ตำรับยาแผนไทยที่มีสรรพคุณลดไข้ในบัญชียาหลักแห่งชาติ
เพื่อการดูแลสุขภาพผู้รับบริการในสถานพยาบาล เขตสุขภาพที่ 8 ปีงบประมาณ 2566

ภก.ศศิพงค์ ทิพย์รัชดาพร

เภสัชกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภค

หนังสืออนุมัติแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม สาขาเภสัชกรรมสมุนไพร

วิทยาลัยเภสัชกรรมสมุนไพรแห่งประเทศไทย สภาเภสัชกรรม

Board of the College of Herbal Pharmacy of Thailand

NLEM บัญชียาหลักแห่งชาติ National List of Essential Medicines

บัญชียาหลักแห่งชาติ National List of Essential Medicines

รายการบัญชียาหลักแห่งชาติ

ทำยประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

รายการบัญชียาหลักแห่งชาติ ประกอบด้วย

๑. บัญชียาสำหรับโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุข
๒. บัญชียาจากสมุนไพร

1. ตำรับยาจันทน์ลีลา
2. ตำรับยาประสะจันทน์แดง
3. ตำรับยาห้าราก

ตำรับยาห้าราก

ตำรับยาจันทร์ลีลา

ตำรับยาประสะจันทน์แดง

ตำรับยาจันทน์ลีลา

ตำรับยาจันทน์ลีลา

ยาจันทน์ลีลา

สูตรตำรับ:

โนผงยา 99 กรัม ประกอบด้วย

โกฐสอ โกฐเขมา โกฐจุฬาลัมพา แก่นจันทน์ขาวหรือจันทน์ระฆังมด แก่นจันทน์แดง ลูกกระดอม เถาอบระพีต รากปลาไหลเผือก หนักสิ่งละ 12 กรัม พิมเสน หนัก 3 กรัม

ข้อบ่งใช้: บรรเทาอาการไอตัวร้อน ไข้เปลี่ยนฤดู

Photo by: samunperi.com

กลุ่มยาระบายพืชไร่ แก้ไข

1. ยาจันทน์ลีลา : (ยาผง/ยาเม็ด, ยาแคปซูล 500 มิลลิกรัม)

ส่วนประกอบ : โกลูสอ โกลูเซมา โกลูจุฟีาลัมพา จันทน์ขาว จันทน์แดง **ลูกกระค่อม**

แถบอระพีค **รากปลาไหลเผือก** หนักสี่ละ 4 ส่วน พิมเสน หนัก 1 ส่วน

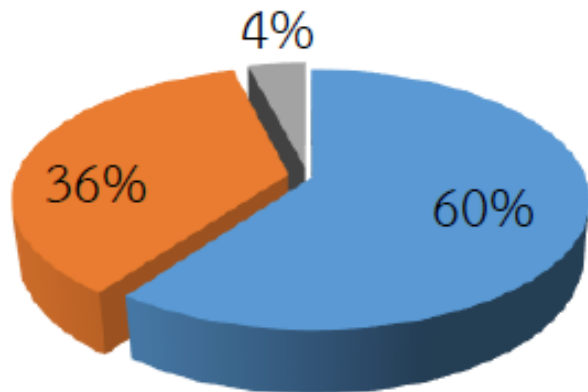
รสชาติโดยรวมของตำรับนี้ : รสขม หอม

รสประธาน : รสเย็น สุกุม

 ตัวยาตรงของตำรับ

 ตัวยาช่วยของตำรับ

กลุ่มยาระบายพืชใช้ แก้ไข

- รสขม ลูกกระดอม บอระเพ็ด จันทน์เทศ รากปลาไหลเผือก จันทน์แดง
- รสสุขุมหอมร้อน โกงสุส โกงสุมา โกงสุฟาลัมพา
- รสเผ็ด ขม หอมร้อน พิมเสน

กลุ่มยาระบายพืชไร่ แก้วไข่

1. ยาจันทน์ลีลา : (ยามง/ยาเม็ด, ยาแคปซูล 500 มิลลิกรัม)

สรรพคุณ : แก้วไข่ แก้วตัวอ่อน

ขนาดรับประทาน : รับประทานทุก 4 ชั่วโมง

ชนิดผง **เด็กอายุ 6-12 ปี** : ครั้งละ ครั้ง-1 ช้อนชา

ผู้ใหญ่ : ครั้งละ 1-2 ช้อนชา

ชนิดเม็ด **เด็กอายุ 6-12 ปี** : ครั้งละ 1-2 เม็ด

ผู้ใหญ่ : ครั้งละ 2-4 เม็ด

ขนาดบรรจุ

ชนิดผง ไม่เกิน 15 กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน 30 เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน 30 แคปซูล

กลุ่มยาระบายพืชไร่ แก้วไข่

1. ยาจันทน์ลีลา : (ยาผง/ยาเม็ด, ยาแคปซูล 500 มิลลิกรัม)

สรรพคุณ : บรรเทาอาการไข้ตัวร้อน ไข้เปลี่ยนฤดู

ขนาดรับประทาน : รับประทานทุก 3-4 ชั่วโมง

เด็กอายุ 6-12 ปี : ครั้งละ 1-2 แคปซูล ทุก 3-4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

ผู้ใหญ่ : ครั้งละ 2-4 แคปซูล ทุก 3-4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

คำเตือน

- ไม่แนะนำให้ใช้ ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

แนะนำให้ใช้ยาจันทน์ลีลาได้ในหญิงที่มีไข้ทั้งระยะ
หรือไข้ระหว่างมีรอบเดือน

กลุ่มยาระบายพืชไร่ แก้ว

1. ยาจันทน์ลีลา : (ยาผง/ยาเม็ด, ยาแคปซูล 500 มิลลิกรัม)

Angelica sp.

- โกฐสอ *Angelica dahurica* Benth. แปะตี้ มีองค์ประกอบเป็นสาร
Coumarin

Coumarin $\xrightarrow{\text{Fungi, molds}}$ dicoumarol (a 4-hydroxycoumarin)

- มีผลลดการขับออกของ Tolbutamide *in vitro*

by Sudarat Homhual

โกฐสอ : สมุนไพรแก้ว ปวดศีรษะ ไซนัส บำรุงหัวใจ ฯลฯ

การศึกษาที่เกี่ยวข้องของยาจันทน์ลีลา

1. ยาจันทน์ลีลา : (ยามง/ยาเม็ด, ยาแคปซูล 500 มิลลิกรัม)

- มีรายงานข้อมูลทางเภสัชวิทยาของสมุนไพรในตำรับนี้ที่มีฤทธิ์ต้านการปวดการอักเสบและแก้ไข้
 - โกลูสอ พบสาร imperatorin มีฤทธิ์ต้านการอักเสบ
 - โกลูเฮมา พบสาร b-eudesmol, atractylochromene และ polyacetylenes มีฤทธิ์แก้ไข้และต้านการอักเสบ
 - โกลูจุฬาลัมพา พบสาร artemisinin มีฤทธิ์รักษา โรคมาลาเรีย
 - บอระเพ็ด พบสาร N-trans-feruloyl tyramine มีฤทธิ์แก้ไข้และต้านการอักเสบ
 - ปลาไหลเผือก พบสาร quassinoids มีฤทธิ์ต้านมาลาเรีย

นอกจากนี้มีการศึกษาวิจัยตำรับยาจันทน์ลีลาเกี่ยวกับ ฤทธิ์ยับยั้งการอักเสบเฉียบพลัน พบว่าอาจไปยับยั้ง เอนไซม์ cyclooxygenase การศึกษาฤทธิ์ลดปวดเมื่อให้ยาตำรับนี้ที่ปริมาณ 300 , 600 และ 1,200 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม พบว่าสามารถลดปวดได้ทั้งช่วงแรก (0-5 นาทีหลังจากฉีดพอร์มาลิน) และเห็นผลเด่นชัดในช่วง ที่ 2 (20-30 นาทีหลังจากฉีดพอร์มาลิน)

การศึกษาที่เกี่ยวข้องของยาจันทน์ลีลา

การเปรียบเทียบประสิทธิผลของยาจันทน์ลีลากับยาพาราเซตามอลในการลดอาการไข้หวัด

จรัสศรี บุญคงทอง

- **รูปแบบการศึกษา** : การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ Randomized control trial
- **วัตถุประสงค์** : เปรียบเทียบประสิทธิผลในการลดอาการไข้หวัดของยาจันทน์ลีลาและยาพาราเซตามอล
- **กลุ่มตัวอย่าง** : ผู้ป่วยนอกที่มีอาการไข้หวัด ที่มารับบริการ ณ สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติฯ ฝ้าไร่ อ.ฝ้าไร่ จ.หนองคาย
- **ผลการศึกษา** : เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนอุณหภูมิก่อนและหลังการรักษาด้วยยาจันทน์ลีลาและยาพาราเซตามอลของผู้ป่วยแต่ละรายในกลุ่มเดียวกัน พบว่า ยาจันทน์ลีลาสามารถลดอาการไข้หวัด และลดอาการที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) เช่นเดียวกับยาพาราเซตามอล ($p < 0.001$)

: เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนอุณหภูมิตะหว่างกลุ่ม พบว่า การใช้ยาจันทน์ลีลาและยาพาราเซตามอลในช่วงระยะเวลาวันที่หนึ่งและวันที่สองไม่มีความแตกต่างกัน และพบว่าในวันที่สามมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยไม่พบเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ และภาวะแทรกซ้อนหลังการใช้ยาจันทน์ลีลา

การศึกษาที่เกี่ยวข้องของยาจันทน์ลีลา

การศึกษาดูฤทธิ์ยาจากสมุนไพรอายุรเวทศิริราชตำรับจันทน์ลีลาต่อการจับกลุ่มของเกล็ดเลือด^A

วิจัย อธิพานิชย์พงษ์ และคณะ

- **รูปแบบการศึกษา** : การวิจัยทางคลินิกแบบ Ex vivo เปรียบเทียบก่อนและหลังได้รับประทานยา
- **วัตถุประสงค์** : ศึกษาผลของยาจันทน์ลีลาต่อการจับกลุ่มกันของเกล็ดเลือดและติดตามอาการไม่พึงประสงค์
- **กลุ่มตัวอย่าง** : อาสาสมัครสุขภาพดี จำนวน 24 คน
- **วิธีการศึกษา** : อาสาสมัครรับประทานยาจันทน์ลีลาขนาด 250 มิลลิกรัม จำนวน 3 เม็ดทุก 8 ชั่วโมง 3 ครั้งติดต่อกัน 14 วัน ทำการเจาะเลือดอาสาสมัครก่อนรับประทานยา/หลังรับประทานยาไปแล้ว 8 ชั่วโมง/32 ชั่วโมง และ 8-10 วัน
- **ผลการศึกษา** : จันทน์ลีลาไม่มีผลต่อการจับกลุ่มของเกล็ดเลือดและไม่พบอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาจันทน์ลีลาในอาสาสมัคร

^A Itthipanichpong R, Lupreechaset A, Chotewuttakorn S, Akarasereenont P, Onkoksoong T, Palo T, Kongpatanakul S, Chatsiricharenkul S, Thitilertdecha P, Pungpeng P, Laohapand T. Effect of Ayurvedic Sirirajherbal recipe Chantaleela on platelet aggregation. Journal of the Medical Association

การศึกษาที่เกี่ยวข้องของยาจันทน์ลีลา : Rx มหิดล

การศึกษาฤทธิ์ลดไข้ของตำรับจันทน์ลีลาในกระต่ายพันธุ์ตาแดงเพศผู้ที่ถูกชักนำให้เกิดไข้

- พบว่าเมื่อให้ยาขนาด 400 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม สามารถลดไข้ได้ตั้งแต่วินาทีที่ 1 หลังได้ยาและออกฤทธิ์ต่อเนื่องถึงชั่วโมงที่ 4 ซึ่งเทียบได้กับยาลดไข้ทั่วไป
- ศึกษาพิษเฉียบพลันและกึ่งเรื้อรัง ได้ศึกษาในหนูทดลอง โดยให้ยาขนาด 5 กรัมต่อกิโลกรัมครั้งเดียว พบว่าไม่ก่อให้เกิดพิษเฉียบพลัน และเมื่อทำการศึกษาพิษกึ่งเรื้อรังเป็นระยะเวลา 90 วันก็ไม่พบพิษเช่นกัน

การศึกษาฤทธิ์ลดไข้ของตำรับจันทน์ลีลาในผู้ป่วยไข้หวัด

- ศึกษาวิจัยทางคลินิกในผู้ป่วยไข้หวัด จำนวน 18 คน โดยให้รับยาขนาด 500 มิลลิกรัมทุก 4 ชั่วโมง พบว่าออกฤทธิ์ลดไข้ได้เทียบเท่ากับยาแผนปัจจุบัน แต่จะลดไข้ได้ในชั่วโมงที่ 12 และจะดีขึ้น คือ ไข้ลด และอุณหภูมิความร้อนลดลงด้วยในชั่วโมงที่ 16 สรุปว่ายาจันทน์ลีลาลดไข้ได้ เพียงแต่ต้องใช้เวลา เนื่องจากเป็นสมุนไพร การออกฤทธิ์จึงไม่รวดเร็ว

หลักฐานความเป็นพิษและการทดสอบความเป็นพิษ

- การศึกษาความเป็นพิษระยะสั้น ไม่พบความเป็นพิษ และมีค่า $LD_{50} = 13.22$ กรัมต่อกิโลกรัม^A
- การศึกษาพิษกึ่งระยะยาวในหนู โดยให้กินอาหารที่ผสมยาในขนาด 4 , 40 และ 80 เท่าของขนาดยาที่ใช้รักษาในคน ไม่พบสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นและไม่ก่อให้เกิดพยาธิสภาพต่ออวัยวะภายใน^A
- การศึกษาความเป็นพิษเฉียบพลันและแบบเรื้อรังในหนูไม่พบความเป็นพิษ^B

^A Ngamwat W, ChavalitThamrong P, Permpipatt U, Leelakulthanit O, Ampornprapha A, Chantharachaya J, Punyathanya R. Toxicity of Chantaleela in animals. Bulletin of the Department of Medical Sciences. 2530;29(4):299-305. (inThai)

^B SireeratawongS, Chiruntanat N, Nanna U,Lertprasertsuke N,SrithiwongS,Soonthornchareonnon N, Jaijoy K. Acuteandsubchronictoxicityof Chantaleelarecipe inrats. Africanjournalof traditionalcomplementaryand alternative medicines. 2012;10:128-33

หลักฐานความเป็นพิษและการทดสอบความเป็นพิษ

- ศึกษาความเป็นพิษเฉียบพลัน : ป้อนสารสกัด 95% เอทานอลจากตำรับยาขนาด 5 g/kg น้ำหนักตัว เพียงครั้งเดียว พบว่าไม่ก่อให้เกิดพิษเฉียบพลัน ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทำให้หนูตายและไม่ก่อให้เกิดความผิดปกติของอวัยวะภายใน^A
- ศึกษาพิษกึ่งเรื้อรัง : ป้อนสารสกัดขนาด 600, 1,200 และ 2,400 mg/kg เป็นเวลา 90 วัน พบว่าสารสกัดทุกขนาดไม่ก่อให้เกิดพิษและไม่มีผลต่อค่าทางโลหิตวิทยาและค่าทางชีวเคมีในเลือดของหนู^A

^A อรรถนุญา ศรีบุศราคัม.จันทนลีลา...ตำรับยาแก้วไข่[อินเทอร์เนต]. 2561[เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2563]. เข้าถึงได้จาก:[http:// medherbguru.gpo.or.th/articles/D36.pdf](http://medherbguru.gpo.or.th/articles/D36.pdf)

ตำรับยาประสะจันทน์แดง

ตำรับยาประสะจันทน์แดง

กลุ่มยาระบายพืชไร่ แก้วไข่

2.ยาประสะจันทน์แดง : (ยาผง/ยาเม็ด,ยาแคปซูล 250 มิลลิกรัม)

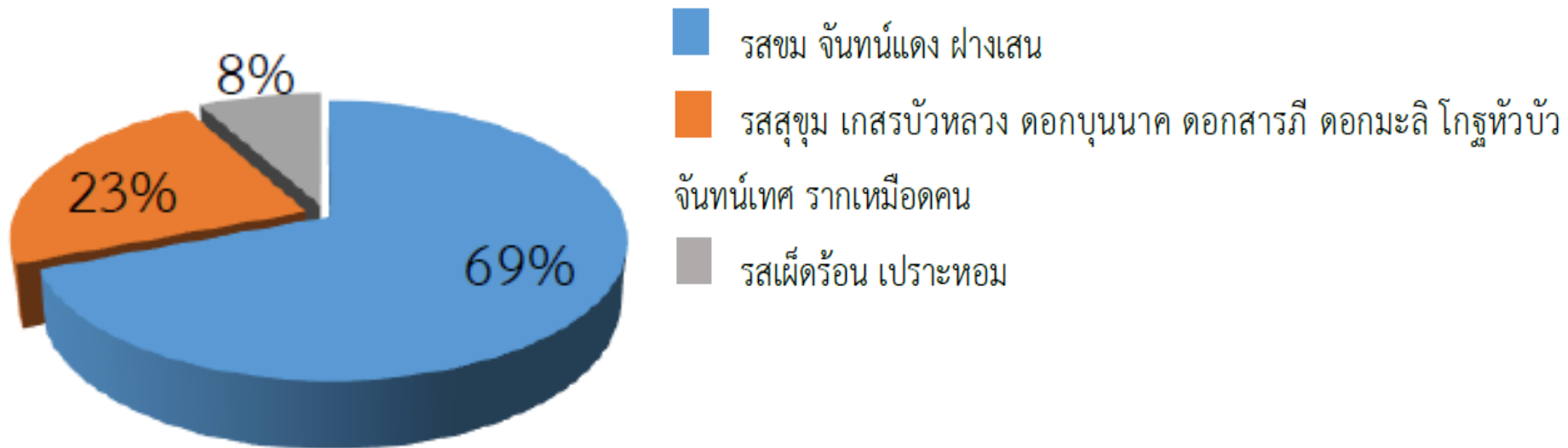
ส่วนประกอบ : รากเหมือดคน รากมะปรางหวาน รากมะนาว เปราะหอม โกลฐหัวบัว จันทน์เทศ
ฝางเสน หนักสี่ละ 4 ส่วน เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอกสารภี ดอกมะลิ หนักสี่ละ 1 ส่วน
จันทน์แดง หนัก 32 ส่วน

รสยาโดยรวมของตำรับนี้ : รสขม ฝาด หอม

 ตัวยาทรงของตำรับ

 ตัวยาช่วยของตำรับ

ยาประสะจันทน์แดง

กลุ่มยาระบายพืชไร่ แก้ไข

2.ยาประสะจันทน์แดง : (ยาแคปซูล 500 มิลลิกรัม)

สรรพคุณ : แก้ไขตัวร้อน กระจายน้ำ

ขนาดรับประทาน : รับประทานทุก 3 ชั่วโมง

ชนิดผง **เด็กอายุ 6-12 ปี :** ครั้งละ ครึ่ง ช้อนชา ละลายน้ำสุกหรือน้ำดอกมะลิ

ผู้ใหญ่ : ครั้งละ 1 ช้อนชา ละลายน้ำสุกหรือน้ำดอกมะลิ

ชนิดเม็ด **เด็กอายุ 6-12 ปี :** ครั้งละ 1-2 เม็ด

ผู้ใหญ่ : ครั้งละ 2-4 เม็ด

ขนาดบรรจุ

ชนิดผง ไม่เกิน 15 กรัม

ชนิดเม็ด ไม่เกิน 60 เม็ด

ชนิดแคปซูล ไม่เกิน 60 แคปซูล

กลุ่มยาระบายพืชไร่ แก้ไข

2.ยาประสะจันทน์แดง : (ยาแคปซูล 500 มิลลิกรัม)

สรรพคุณ : บรรเทาอาการไข้ตัวร้อน (ไข้พืช) แก้ร้อนในกระหายน้ำ

ขนาดรับประทาน : รับประทานทุก 3-4 ชั่วโมง

เด็กอายุ 6-12 ปี : ครั้งละ 1 แคปซูล ทุก 3-4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

ผู้ใหญ่ : ครั้งละ 2 แคปซูล ทุก 3-4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

คำเตือน

- ไม่แนะนำให้ใช้ ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

การศึกษาที่เกี่ยวข้องของยาประสะจันทน์แดง

ฤทธิ์ต้านแบคทีเรีย

- ศึกษาฤทธิ์ต้านแบคทีเรียด้วยวิธี Disc diffusion เพื่อหาเส้นผ่าศูนย์กลางของ Inhibition Zone และวิธี Microtitre plate-based antibacterial assay เพื่อหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย (MIC) และค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรีย (MBC) โดยทดสอบกับเชื้อแบคทีเรียแกรมบวก 3 สายพันธุ์ คือ Staphylococcus aureus (ATCC 25923), Staphylococcus aureus MRSA (DMST 2065) และ Streptococcus pyogenes (ATCC 19615) และเชื้อแบคทีเรียแกรมลบ 4 สายพันธุ์คือ Escherichia coli (ATCC 25922), Klebsiella pneumonia (ATCC 700603), Salmonella typhimurium (DMST 22842) และ Shigella dysenteriae (DMST 151161)^A
- สารสกัดด้วยเอทานอลและสารสกัดด้วยน้ำของตำรับประสะจันทน์แดงมีฤทธิ์ในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียและฆ่าเชื้อแบคทีเรีย S.aureus MRSA โดยมีค่า MIC เท่ากับ 0.312 mg/ml, MBC เท่ากับ 2.5 mg/ml และ MIC เท่ากับ 1.25 mg/ml, MBC เท่ากับ 1.25 mg/ml ตามลำดับ^A

^A อลิษา แสงพุ่ม. ฤทธิ์ทางชีวภาพของตำรับยาไทยชื่อยาประสะจันทน์แดงและสมุนไพรรในตำรับ [วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์, คณะแพทยศาสตร์, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2559.

การศึกษาที่เกี่ยวข้องของยาประสะจันทน์แดง

ฤทธิ์ต้านการอักเสบ

- ทดสอบฤทธิ์ต้านการอักเสบโดยดูการยับยั้งการสร้าง Nitric oxide จากเซลล์ RAW264.7 เมื่อถูกกระตุ้นด้วย LPS พบว่า สารสกัด ด้วยน้ำ ของตำรับยาประสะจันทน์แดงมีฤทธิ์ต้านการอักเสบมากกว่าสารสกัดด้วยเอทานอล โดยมีค่า IC_{50} เท่ากับ 16.87 ± 2.51 ug/ml และ 39.70 ± 1.48 ug/ml ตามลำดับ
- สารสกัดด้วยเอทานอลและสารสกัดด้วยน้ำของแก่นฝางเสน พบว่ามีฤทธิ์ต้านการอักเสบที่ดีที่สุด โดยมีค่า IC_{50} เท่ากับ 5.42 ± 0.24 ug/ml และ 7.60 ± 0.28 ug/ml ตามลำดับ^A

จากข้อมูลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่าตำรับยาประสะจันทน์แดงมีฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียได้ดีและมีฤทธิ์ต้านการอักเสบได้ดี ดอกสารภีมี ประสิทธิภาพในการต้านเชื้อแบคทีเรีย *S. aureus* MRSA และ แก่นฝางมีประสิทธิภาพในการต้านการอักเสบและยังมีฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรีย ได้ดีอีกด้วยและเป็นข้อมูลที่สนับสนุนการใช้ตำรับ ยาประสะจันทน์แดงในการรักษาอาการไข้ที่เกิดจากการอักเสบ และการติดเชื้อที่เกิดจากเชื้อ แบคทีเรีย *S.aureus* MRSA และ ใช้ในการรักษาอาการไข้หวัดที่เกิดจากการอักเสบ

^A อลิษา แสงพุ่ม. ฤทธิ์ทางชีวภาพของตำรับยาไทยชื่อยาประสะจันทน์แดงและสมุนไพรรอบในตำรับ [วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต]. สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์, คณะแพทยศาสตร์, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2559.

ตำรับยาแก้ไข้ห่าราก

ตำรับยาห่าราก
(เบญจโลกวิเชียร
แก้หวัด/เพชรสว่าง)

กลุ่มยาระบายพืชไร่ แก้ไข

3.ยาห้าราก : (ยาแคปซูล 350 มิลลิกรัม)

ส่วนประกอบ : รากย่านาง รากคนทา รากมะเดื่อชุมพร รากชิงชี รากไม้เท้ายายม่อม
อย่างละเสมอกภาคกัน

รสรยาโดยรวมของตำรับนี้ : เป็นยาระบาย เย็น

กลุ่มยาระบายพืชไร่ แก้วใจ

3.ยาห้าราก : (ยาแคปซูล 350 มิลลิกรัม) : คัมภีร์ตักศิลา

สรรพคุณ : บรรเทาอาการไข้ กระทั่งพืชไร่

วิธีรับประทาน : ผู้ใหญ่ : ครั้งละ 3-5 เม็ด วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ

เด็กอายุ 6-12 ปี : ครั้งละ 2-3 เม็ด วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ

คำเตือน

- ควรระวังการใช้ ยาในผู้ป่วยที่แพ้ ละอองเกสรดอกไม้
- ไม่แนะนำให้ใช้ ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์
- ไม่แนะนำให้ใช้หญิงที่มีไข้ทำบระดูหรือไข่ระหว่างมีประจำเดือน

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้าาราก : ฤทธิ์ลดไข้

สารสกัดเอทานอลจากตำรับยาห้าาราก ขนาด 25-400 มก./กก. มีฤทธิ์ลดอุณหภูมิกายของหนูแรทที่ถูกเหนี่ยวนำให้เป็นไข้ ด้วยไลโปโพลีแซคคาไรด์ (lipopolysaccharide; LPS) ขนาด 50 มคก./กก. ได้โดยที่ขนาด 400 มก./กก. จะมีประสิทธิภาพสูงสุดในการลดไข้ และที่ขนาด 100 และ 200 มก./กก. จะมีประสิทธิภาพในการลดไข้ได้เทียบเท่ากับยาแอสไพริน ขนาด 300 มก./กก. ตำรับยาขนาด 100-400 มก./กก. สามารถลดอุณหภูมิกายของหนูแรทที่ถูกเหนี่ยวนำให้เป็นไข้ด้วย Baker's yeast (ขนาด 0.135 มก./กก.) ได้ โดยที่ขนาด 200 มก./กก. จะมีฤทธิ์ดีที่สุด

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้าราก : ฤทธิ์ต้านการอักเสบ

สารสกัด 80% เอทานอลจากตำรับยา ความเข้มข้น 1 และ 10 มคก./มล. มีฤทธิ์ต้านการอักเสบ โดยยับยั้งการแสดงออกของโปรตีน cyclooxygenase-2 (COX-2) ในเซลล์เยื่อบุผนังหลอดเลือดจากสายรกเด็กแรกคลอด (human umbilical vein endothelial cell) ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดการอักเสบด้วย interleukin 1 β (IL-1 β 1 นาโนกรัม/มล.) แต่ไม่มีผลต่อการแสดงออกของ COX-2 mRNA

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้าราก : ฤทธิ์แก้ปวด

การทดสอบฤทธิ์แก้ปวดของสารสกัดจากตำรับยาห้าราก ขนาด 25-400 มก./กก. ในหนูแรทที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอาการปวดด้วยวิธี hot-plate, tail-flick และ acetic acid-induced writhing (เหนี่ยวนำให้เกิดการปวดจนบิดงอลำตัวด้วยกรดอะซิติก 0.6%) พบว่าสารสกัดจากตำรับยาที่ขนาด 400 มก./กก. เท่านั้น มีฤทธิ์แก้ปวดได้ เมื่อทดสอบด้วยวิธี hot-plate แต่ในการทดสอบวิธี tail-flick สารสกัดจากตำรับยาทุกขนาด มีฤทธิ์แก้ปวด ยกเว้นที่ขนาด 25 มก./กก. สำหรับการทดสอบวิธี acetic acid-induced writhing พบว่าสารสกัดที่ขนาด 200 และ 400 มก./กก. มีฤทธิ์แก้ปวดโดยสามารถลดจำนวนครั้งของการบิดงอลำตัวของหนูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้าราก : ฤทธิ์ต่อการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือด

การศึกษาผลต่อการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือดของตำรับยาห้ารากในอาสาสมัครสุขภาพดี จำนวน 46 คน อายุ 18-45 ปี โดยให้รับประทานยาห้าราก ขนาด 1,500 มก. 3 ครั้งทุก 8 ชั่วโมง ทำการเจาะเลือดอาสาสมัครก่อนได้รับยาและที่เวลา 8, 32 ชม. และ 7-10 วัน ภายหลังจากให้ยาครั้งแรก วัดผลการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือดโดยใช้เครื่อง aggregometer และสารกระตุ้นการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือดที่ใช้ คือ epinephrine, adenosine diphosphate (ADP) และคอลลาลาเจน พบว่าตำรับยาห้ารากไม่มีผลต่อการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือดที่ถูกกระตุ้นด้วย epinephrine หรือ ADP ภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์หลังรับประทานยา แต่มีผลลดการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือดที่ถูกกระตุ้นด้วยคอลลาลาเจนหลังรับประทานยา 32 ชม.

อาสาสมัครมีอาการไม่พึงประสงค์เล็กน้อย คือ ปวดท้องและท้องเสีย สรุปว่ายาตำรับห้ารากที่ขนาด 1,500 มก. รับประทานทุก 8 ชม. ทั้งหมด 3 ครั้ง มีผลต้านการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือดที่ถูกกระตุ้นด้วยคอลลาลาเจน แม้ว่าจะไม่เกิดผลข้างเคียงที่เป็นอันตรายร้ายแรง แต่ควรระมัดระวังความเสี่ยงจากภาวะเลือดออกเมื่อใช้ยานี้อย่างต่อเนื่อง และเป็นระยะเวลา

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้ารากล : ฤทธิ์ต้านเชื้อมาลาเรีย

การศึกษาเปรียบเทียบฤทธิ์ในการต้านเชื้อมาลาเรียสายพันธุ์ที่ไวต่อยาคลอโรควิน (chloroquine-sensitive, Pf3D7) และสายพันธุ์ที่ดื้อต่อยา (chloroquine-resistant, PfW2) ของตำรับยาห้ารากลที่เตรียมจากรากหรือเตรียมจากลำต้นรวมทั้งส่วนรากและลำต้นของสมุนไพรเดี่ยวที่เป็นส่วนประกอบของตำรับ พบว่าตำรับยาที่เตรียมจากรากและลำต้น และส่วนของรากและลำต้นในสมุนไพรเดี่ยวๆ สามารถต้านเชื้อมาลาเรีย มีความเป็นพิษต่ำ และความจำเพาะต่อฤทธิ์ต้านเชื้อมาลาเรีย โดยมีค่า SI values (selective index = $TC_{50} \text{cytotoxicity} / IC_{50} \text{antiplasmodial activity}$) อยู่ในช่วง 3.55 -19.74

พบว่าตำรับยาห้ารากลมีประสิทธิภาพในการต้านเชื้อมาลาเรียสูงกว่าสารเดี่ยว แสดงให้เห็นว่าเมื่อนำมาเตรียมเป็นตำรับจะมีการเสริมฤทธิ์กัน ทำให้มีฤทธิ์ต้านมาลาเรียสูงมากขึ้น และลดความเป็นพิษของสมุนไพรในแต่ละต้นลง

อัญญา ศรีสุตราคม. ยาห้ารากล : ตำรับยาสมุนไพรแก้ไข้ [อินเทอร์เน็ต].2561 [เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2563].

เข้าถึงได้จาก : <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/427/%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%AB>

%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B9%89%E0%B9%84%E0%B8%82%E0%B9%89/

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้าราก : ฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรีย

การทดสอบฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียที่ก่อให้เกิดสิวและหนอง ได้แก่ *Propionibacterium acnes*, *Staphylococcus epidermidis* และ *Staphylococcus aureus* ของสารสกัด 95% เอทานอลจากตำรับยาห้ารากและรากสมุนไพรวัดเดียวทั้ง 5 ชนิดในตำรับ เปลือกมังคุด และเปลือกมังคุดผสมตำรับยาห้าราก พบว่าสารสกัดทุกชนิดยกเว้นสารสกัดจากรากชิงชี่ มีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อ *P. acnes* และสารสกัดจากรากตำรับยาห้าราก รากคนทา เปลือกมังคุด และเปลือกมังคุดผสมตำรับยาห้าราก มีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อ *S. aureus* และ *S. epidermidis* ได้

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้าราก : ฤทธิ์ต้านการแพ้

สารสกัด 95% เอทานอลจากตำรับยาห้ารากและสมุนไพรวัดเฉียวที่เป็นส่วนประกอบของตำรับ โดยวิธีการวัดค่าการยับยั้งการหลั่งเอนไซม์ β -hexosaminidase จากเซลล์เม็ดเลือดขาวของหนู (RBL-2H3) พบว่าสารสกัดจากรากคนทามีฤทธิ์ต้านการแพ้ที่ดีที่สุด รองลงมาคือสารสกัดจากรากมะเดื่อชุมพรและตำรับยาห้าราก (ค่า IC_{50} = 14.5 , 27.7 และ 39.8 μ g/ml ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่าสารสำคัญที่แยกได้จากตำรับยา ได้แก่ pectolinarigenin และ O-methylalloptaeroxylin มีฤทธิ์ในการต้านการแพ้ได้ดีกว่าสารสกัดจากตำรับยา (ค่า IC_{50} = 6.3 และ 14.16 μ g/ml ตามลำดับ) และมีฤทธิ์ดีกว่ายา chlorpheniramine (IC_{50} = 16.2 μ g/ml)

อรุณญา ศรีบุศราคม. ยาห้าราก : ตำรับยาสมุนไพรวัดเฉียว [อินเทอร์เน็ต].2561 [เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2563].

เข้าถึงได้จาก : <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/427/%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%AB>

%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B9%89%E0%B9%84%E0%B8%82%E0%B9%89/

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้าราก : ความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็ง

การศึกษากฤทธิ์ความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็งปอด (COR-L23), มะเร็งเต้านม (MCF-7) และเซลล์ปอดปกติ (MRC-5) ของสารสกัดเอทานอลของตำรับยาห้ารากและสมุนไพรในตำรับ โดยใช้วิธีทดสอบ SRB assay จากการศึกษพบว่ารากย่านางและรากคนทามีความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็งเต้านม (MCF-7) สูง โดยมีค่า IC_{50} = 7.90 และ 27.70 มคก./มล. ตามลำดับ มีความเป็นพิษต่อเซลล์มะเร็งปอด (CORL-23) ที่ค่า IC_{50} = 5.50 และ 32.07 มคก./มล. ตามลำดับ แต่ไม่พบฤทธิ์ทำลายเซลล์ปอดปกติ (MRC-5) โดยพบว่าค่า IC_{50} > 50.00 มคก./มล.

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้ารากล : ฤทธิ์ต้านเชื้อไวรัสเฮอร์ปีส์ซิมเพล็กซ์ชนิดที่ 1

การทดสอบฤทธิ์ยับยั้งเชื้อ Herpes simplex virus type 1 (HSV-1) สายพันธุ์ KOS ของสารสกัด 95 % เอทานอลของยาห้ารากลและสารสกัดน้ำ พบว่าสารสกัดแอลกอฮอล์ขนาด 0.5 มก/มล สามารถยับยั้งไวรัส HSV-1 ทั้งในระยะก่อนเข้าสู่เซลล์และระยะหลังเข้าสู่เซลล์ได้ร้อยละ 100 ส่วนสารสกัดน้ำขนาด 0.625 มก/มล สามารถยับยั้งไวรัส HSV-1 ได้ร้อยละ 100 เฉพาะในระยะก่อนเข้าสู่เซลล์เท่านั้น

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้าาราก

จตุพงษ์ สิงหราไชย : การประเมินความปลอดภัย ประสิทธิภาพและคุณภาพของยาตำรับเบญจโลกวิเชียร

- ยาตำรับเบญจโลกวิเชียรทุกขนาดมีผลทำให้การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิที่วัดได้ทางทวารหนักของหนูทดลองซึ่งถูกกระตุ้นด้วยไลโปโพลีแซคคาไรด์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยค่า $p < 0.05$ โดยมีประสิทธิภาพเทียบเคียงกับแอสไพรีน และยาตำรับเบญจโลกวิเชียรยังแสดงค่านัยสำคัญทางสถิติต่อการทดสอบฤทธิ์ระงับปวดด้วยวิธีการใช้แผ่นความร้อนอีกด้วย

งานวิจัยที่สนับสนุนสรรพคุณตำรับยาห้าราก

การศึกษาฤทธิ์การต้านจุลชีพที่ก่อให้เกิดสิวของสารสกัดสมุนไพรในตำรับเบญจโลกวิเชียร

ศึกษาตำรับยาไทยที่รักษาอาการผื่นคัน แพ้ ที่ผิวหนัง และใช้ทาผิวหนังเพื่อรักษาสิว คือ ตำรับยาเบญจโลกวิเชียร พบว่ามีสมุนไพร 4 ชนิดที่สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตเชื้อ *P. acnes* ได้แก่ รากมะเดื่อชุมพร , รากเท้าชายม่อม, รากคันทา และรากย่านาง รวมทั้งสารสกัดจากตำรับเบญจโลกวิเชียรก็สามารถยับยั้งเชื้อ *P. acnes* ได้ด้วย สารสกัดจากรากคันทา และรากย่านางมีผลการยับยั้งเชื้อ *P. acnes* ได้ดีที่สุด

หลักฐานความเป็นพิษและการทดสอบความเป็นพิษ

การทดสอบความเป็นพิษ

เมื่อให้สารสกัด 80% เอทานอลจากตำรับยาห้ารากล ขนาด 300, 1000, 3000 มก./กก. แก่หนูแรท เป็นเวลา 14 วัน ไม่พบความเป็นพิษต่ออวัยวะของหนู

พิษต่อเซลล์

สารสกัดเอทานอลจากตำรับยา สารสกัดน้ำและสารสกัดเอทานอลจากรากย่านาง และรากคนทา เป็นพิษต่อเซลล์ไรทะเล เมื่อทดสอบด้วยวิธี Artemia salina lethality assay โดยมีค่าความเข้มข้นที่ทำให้ไรทะเลตายครึ่งหนึ่ง (LC_{50}) เท่ากับ 265, 44 และ 600 มคก./มล. ตามลำดับ ส่วนสมุนไพรเดี่ยวอื่นๆในตำรับไม่เป็นพิษต่อเซลล์

หลักฐานความเป็นพิษและการทดสอบความเป็นพิษ

การทดสอบการแพ้ผิวหนัง

การศึกษาเรื่องความปลอดภัยของสารสกัด 95% เอทานอลจากตำรับยาห้ารากและสมุนไพรวัดเดียวที่เป็นส่วนประกอบของตำรับความเข้มข้น 10% และ 20% โดยทดสอบการก่อการแพ้แบบปฏิกิริยาภูมิคุ้มกันและการก่อการระคายเคืองต่อผิวหนังของอาสาสมัครสุขภาพดีจำนวน 10 คน อายุระหว่าง 21-28 ปีด้วยวิธีการปิดสารทดสอบบนผิวหนัง (closed patch test underocclusion) บริเวณแผ่นหลังส่วนบนข้างแนวกระดูกสันหลังระหว่างสะบักของอาสาสมัครทำการอ่านผลเมื่อครบ 48 และ 96 ชั่วโมง พบว่าสารสกัดจากตำรับยาห้ารากไม่ทำให้เกิดระคายเคืองและการแพ้แบบปฏิกิริยาภูมิคุ้มกันต่อผิวหนังคน จึงน่าจะมีความปลอดภัยสูงในการที่จะนำไปพัฒนาเป็นยาหรือผลิตภัณฑ์สำหรับใช้ภายนอกกับผิวหนัง

อาณาจักร เอิร์บบ

Arjaro Herb

มาตรฐานการผลิตที่ดี คือหลักปฏิบัติของเรา

